

זיכרונות האקדמיה ללשון העברית

כרך נד - נה - נו - נז

לשנים תשס"ז - תשס"ח - תשס"ט - תש"ע

ZIKRONOT HA'AQADEMYA LALLAŠON HA'IVRIT

(Proceedings of the Academy of the Hebrew Language)

Volume 54-57 for the years 2007-2010

The Academy of the Hebrew Language
Jerusalem 2015

העורך: ברק דן

©

כל הזכויות שמורות לאקדמיה ללשון העברית
ירושלים, התשע"ה/2015

ISSN: 1565-8295

האקדמיה ללשון העברית, קריית האוניברסיטה, גבעת רם, ת"ד 90004, ירושלים 9190401

טל' 02-6493555, פקס 02-5617065
דואר אלקטרוני: ivrit@hebrew-academy.org.il
אתר האקדמיה: <http://hebrew-academy.org.il>
אתר מונחי האקדמיה: <http://hebrew-terms.huji.ac.il>

סדר ועריכה במחשב: האקדמיה ללשון העברית
הדפסה: פרינטיב

תוכן העניינים

7	החברים באקדמיה
9	מנהלת האקדמיה
11	החלטות האקדמיה

א. החלטות בדקדוק ובתעתיק, 11 ♦ ב. החלטות במינוח ומילים בשימוש כללי, 18

ישיבות המליאה

שנת התשס"ז

21	הישיבה המאתיים תשעים ושלוש (רצג)
	א. אישור התקציב המעודכן לשנת 2006, 21 ♦ ב. הודעה על הרכב מוסדות מפעל המילון ההיסטורי, 22 ♦ ג. מונחים ברפואה, 22 ♦ ד. הרצאת משה אזר "פרשנות משפטית בראי הבלשנות", 25 ♦ ה. מילים בשימוש כללי, 25 ♦ ו. התעתיק הפשוט מערבית לעברית (לצורכי שילוט ומיפוי), 29
36	הישיבה המאתיים תשעים וארבע (רצד)
	א. הודעות, 36 ♦ ב. מינוח: מונחי טכנולוגיית המידע – פרק 12 (רוויזיה) ופרק 29, 37 ♦ ג. מילים בשימוש כללי, 38 ♦ ד. דקדוק: התעתיק מלועזית לעברית – העיצורים θ , x (דיון חוזר), 45 ♦ נספח, 47
49	הישיבה המאתיים תשעים וחמש (רצה)
	ישיבה מיוחדת להרצאתו של פרופ' ראובן (ריצ'ארד) שטיינר "לחשים בפרוטו-כנענית בכתבי הפירמידות: סקירה ראשונה על תולדות העברית באלף השלישי לפסה"נ"
50	הישיבה המאתיים תשעים ושש (רצז)
	א. הודעה: הקמת האקדמיה ללשון הערבית, 50 ♦ ב. מונחי טכנולוגיית המידע, 51 ♦ ג. מונחי חירום, 57 ♦ ד. דקדוק: התעתיק מלועזית לעברית (סיום הדיון), 58 ♦ ה. אישור הודעת ועדת הדקדוק, 62 ♦ ו. מילה בשימוש כללי: אֶפְשׁוּט, 67
70	הישיבה המאתיים תשעים ושבע (רצז)
	א. הרצאת חיים כהן "ותערב לפניך" – לבירורו של נוסח וגלגוליו על פי דקדוק", 70 ♦ ב. בחירת ועדה לבריאת סגולותיהם של מועמדים לאקדמיה, 70 ♦ ג. הודעה, 71 ♦ ד. מונחי לחמה אלקטרונית, 71 ♦ ה. מונח ממונחי הרפואה: דגנת, 73 ♦ ו. כתיבת קשקש/קסקס ונגוריו – בסמ"ך או בשי"ן, 74 ♦ ז. אישור הודעת ועדת הדקדוק, 76 ♦ ח. התעתיק מלועזית לעברית – אישור המסמך המלא, 78

שנת התשס"ח

- 87 הישיבה המאתיים תשעים ושמונה (רצח)
 א. הודעה, 87 ♦ ב. הרצאת פרופ' פריץ ורנר "פרויקט מקיף חדש של ספר דקדוק לעברית בת זמננו", 88 ♦ ג. מונחי הספרות, 88 ♦ ד. אישור הודעת ועדת הדקדוק, 94 ♦
 ה. מילים בשימוש כללי, 97
- 105 הישיבה המאתיים תשעים ותשע (רצט)
 ישיבה מיוחדת במעמד נשיא המדינה במכללת דוד ילין לציון מלאות 150 שנה להולדת אליעזר בן־יהודה
- 106 הישיבה השלוש מאות (ש)
 ישיבה מיוחדת לכבוד פרופ' זאב בן־חיים לרגל מלאות לו מאה שנה, 106 ♦ נספח – הודעה על פרסום ספר, 107
- 108 הישיבה השלוש מאות ואחת (שא)
 א. הודעות, 108 ♦ ב. דיון בפעולותיה של האקדמיה בעבר ובדרכה לעתיד: 1. משה ברא־אשר: לבחינת דרכה ותפקידיה של האקדמיה, 108 ♦ 2. אברהם טל: העבודה במילון ההיסטורי, 115 ♦ 3. רונית גדיש: על מלאכת המינוח, 119 ♦ 4. דיון, 121
- 126 הישיבה השלוש מאות ושתיים – השלוש מאות ושלוש (שב–שג)
 ישיבה שב: הצעת התקציב לשנת 2008, 126 ♦ ישיבה שג: בחירת חברים חדשים, 128
- 130 הישיבה השלוש מאות וארבע (שד)
 א. אישור הודעת ועדת הדקדוק, 130 ♦ ב. מונחי תחבורה יבשתית: מונחים חדשים ומונחים ששוננו, 133 ♦ ג. פעולותיה של האקדמיה בעבר ודרכה לעתיד – המשך הדיון, 133

שנת התשס"ט

- 168 הישיבה השלוש מאות וחמש (שה)
 א. דברי הערכה לפרופ' שרגא אירמאי ז"ל, 168 ♦ ב. הודעה על הרכבי ועדות הקבע, 174 ♦ ג. הודעה על תקציב האקדמיה ועל ספר העומד להתפרסם, 175 ♦ ד. מונחים אחדים בספרות, 175 ♦ ה. מונחים שונים (שקום תְּשָׁתִּית; זָתָר; תּוֹכְנָה), 176 ♦ ו. מונחי תחבורה יבשתית (השלמות), 178 ♦ ז. מונחי זואולוגיה, 182
- 186 הישיבה השלוש מאות ושש (שו)
 ישיבת מליאה במסגרת ערב עיון לכבוד הופעת הספר "שָׁפָה קָמָה"
- 187 הישיבה השלוש מאות ושבע (שז)
 א. יהושע בלאו: עם הופעת ספרה של אילה ליונשטם ז"ל, 187 ♦ ב. דין וחשבון על ייעוץ הלשון ברשות השידור, 190 ♦ ג. מילים בשימוש כללי, 198

- 207 הישיבה השלוש מאות ושמונה (שח)
 א. דברי הערכה לפרופ' ישראל ייבין ז"ל, 207 ♦ ב. הודעות, 213 ♦ ג. מונחי יין, 213 ♦ ד. מילים בשימוש כללי, 218 ♦ ה. אישור הודעת ועדת הדקדוק, 223
- 227 הישיבה השלוש מאות ותשע (שט)
 א. הרצאת מנחם קיסטר "נר"ב בקומראן ובעברית הקדומה: על חיותו של שורש", 227 ♦ ב. הודעות ומינוי ועדה לבדיקת סגולות מועמדים לאקדמיה, 227 ♦ ג. מונחי הביולוגיה הכללית, 228 ♦ ד. תחבורה יבשתית – מונחים יחידים, 232 ♦ ה. דקדוק: החלטות שונות ושם המספר, 233 ♦ ו. מילים בשימוש כללי, 236
- 239 הישיבה השלוש מאות ועשר (שי)
 ישיבה מיוחדת במסגרת הקונגרס העולמי החמישה עשר למדעי היהדות, 239
- 240 הישיבה השלוש מאות ואחת עשרה – השלוש מאות ושנים עשרה (שיא–שיב)
 ישיבה שיא: הצעת התקציב לשנים 2009–2010, 240 ♦ ישיבה שיב: בחירות, 243

שנת התש"ע

- 244 הישיבה השלוש מאות ושלוש עשרה (שיג)
 א. דברי הערכה לפרופ' יהודה רצהבי ז"ל, 244 ♦ ב. ברכות, 248 ♦ ג. בחירות למנהלה והודעה, 249 ♦ ד. דיווח על ישיבת הממשלה בי"ז בטבת תש"ע (3.1.2010), 249 ♦ ה. מילים בשימוש כללי, 251 ♦ ו. דקדוק: שם המספר – השלמה, 258
- 260 הישיבה השלוש מאות וארבע עשרה (שיד)
 א. הרצאת מרדכי מישור "שלוש תופעות בלשון המוקדמת של הפעוט", 260 ♦ ב. מינוי ועדה לבחינת סגולות מועמדים לאקדמיה והודעה, 260 ♦ ג. אשרור שמות כוכבי הלכת: אורון (Uranus), נְהֶב (Neptune), 261 ♦ ד. דקדוק: שם המספר – השלמות, 261 ♦ ה. אישור הודעת ועדת הדקדוק, 269 ♦ ו. מילים בשימוש כללי, 271
- 276 הישיבה השלוש מאות וחמש עשרה – השלוש מאות ושש עשרה (שטז)
 ישיבות מליאה פתוחות במסגרת הכינוס הפתוח ללשון העברית ולספרותה במוזאון ארץ ישראל בתל-אביב

דוחות

א. פעילות האקדמיה

- 278 1. ישיבות ואירועים
- 284 2. הוועדים והוועדות
- א. ועדות הקבע, 284 ♦ ב. ועדות המינוח המקצועיות, 285

ב. מדורי האקדמיה

292	1. עובדי האקדמיה ונושאי התפקידים
294	2. המזכירות המדעית
297	3. מערך ההרצאות, ההשתלמויות וימי העיון
299	4. אתר האקדמיה במרשתת
300	5. ייעוץ הלשון ברשות השידור ובטלוויזיה החינוכית
303	6. מפעל המילון ההיסטורי ללשון העברית
	א. דוח כללי, 303 ♦ ב. מדור הספרות העתיקה, 304 ♦ ג. מדור ספרות הגאונים, 304 ♦
	ד. המדור לפיוט הקדום; המדור לשירת ימי הביניים, 305 ♦ ה. מדור הספרות
	הרבנית של ימי הביניים, 305 ♦ ו. מדור הספרות העברית החדשה, 306 ♦ ז. ערכי
	המילון, 307
308	7. מדור המחשוב
310	8. מדור ההוצאה לאור ופרסומי האקדמיה
312	9. ארכיון האקדמיה והספרייה
313	10. המכון ע"ש ד"ר אהרן מ' מזי"א לתולדות תחיית הלשון העברית

ת ק צ י ב האקדמיה

314	התקציב לשנת 2007
316	התקציב לשנת 2008
318	התקציב לשנת 2009
320	התקציב לשנת 2010

החברים באקדמיה¹

	ארי אבנר
	עוזי אורנן
	משה אזר
[נפטר בט"ז במרחשוון התשע"ג]	שרגא אירמאי
	אילן אלדר
נבחר לחבר-יועץ באב התשס"ט	* יואל אליצור
	שולמית אליצור
	* סיריל אסלנוב
	אהרן אפלפלד
[נפטר בכ"ז בטבת התשע"ד]	** אנה'ל סאָנס-בריליוס
	יהושע בלאו
	זאב בן-חיים
	יעקב בן-טולילה
נבחר לחבר כבוד באב התשס"ט	** אהרן בראדון
	משה בראשר
	יוחנן ברויאר
	אסתר גולדנברג
[נפטר בכ"ג באב התשע"ג]	גדעון גולדנברג
	** חיים גורי
	אהרן דותן
	עמינדב דיקמן
	אבי הורביץ
	גיל הראבן
נבחרה לחברה מלאה בטבת התשע"א	יעקב זוסמן
	שמעון זנדבנק
	אפרים חזן
	אברהם טל
	דוד טלשיר
[נפטר בט' בתשרי התשע"ב]	אבנר טריינין
	אברהם יבין

1 תאריך המינוי של החברים שנתמנו בשנים קודמות מופיע בראש הכרכים הקודמים של זיכרונות האקדמיה ללשון העברית.

* חבר-יועץ

** חבר כבוד

נפטר בכ"ב בכסלו התשס"ט	יוסף יהלום
נבחר לחבר מלא בניסן התשס"ח	ישראל ייבין
	חיים א' כהן
	מרדכי כסלו *
	קציעה כ"ץ
נבחר לחבר כבוד בסיוון התשס"ו	** טקמיצו מוראוקה
נבחר לחבר מלא באב התשס"ט	מרדכי מישור
	אהרן ממן
	* יעקב מנצור
	שלמה נאה
נבחר לחבר-יועץ בניסן התשס"ח	* חיים סבתו
	עמוס עוז
	* יוסף עופר
	* משה עסיס
	אמצייה פורת
נבחר לחבר מלא באב התשס"ט	* משה פלורנטין
	שמואל פסברג
	שמא יהודה פרידמן
[נפטר בי"ז באב התשע"א]	מנחם צבי קדרי
	* אלישע קימרון
	מנחם קיסטר
נבחר לחבר-יועץ באב התשס"ט	* דוד רוזנטל
נפטר בל' בשבט התשס"ט	יהודה רצהבי
	* אורה (רודריג) שורצולד
	** ראובן ריצ'ארד שטיינר
	* אורי שמעוני
	שמעון שרביט
נבחרה לחברה-יועצת בניסן התשס"ח	* עפרה תירוש-בקר

מנהלת האקדמיה

עד כ"ט באב התשס"ט

משה בר-אשר – נשיא האקדמיה

אברהם טל – סגן הנשיא

משה אזר

אהרן דותן

קציעה כ"ץ

אהרן ממן

עד כ"ה בטבת התש"ע

משה בר-אשר – נשיא האקדמיה

אהרן ממן – סגן הנשיא

משה אזר

אהרן דותן

אברהם טל

קציעה כ"ץ

מכ"ה בטבת התש"ע

משה בר-אשר – נשיא האקדמיה

אהרן ממן – סגן הנשיא

אהרן דותן

אברהם טל

חיים א' כהן

קציעה כ"ץ

החלטות האקדמיה

א. החלטות בדקדוק ובתעתיק

ההפניות לסעיפים שלהלן ניתנות לפי "החלטות האקדמיה בדקדוק, מהדורה שנייה, מתוקנת ומעודכנת", לשוננו לעם (חוברת מיוחדת), תשרי תשס"ז.

1. תיקונים ותוספות לכללי נטיית השם

כללי הקמץ (1.1)

א. כל השמות המסתיימים ב־סָסָה צורת הנסמך שלהם סָסָת, ובכלל זה שמות בצורות בינונית. למשל: סָאָה סָאָת־, סוּלְלָה סוּלְלָת־ (תותחים), רופָאָה רופָאָת־ (שיניים).

[רצח]

ב. הקמץ שבשם מוצאות משתנה לשווא בנטייה: מוצָאות־, מוצָאותיו וכיו"ב.

[רצו]

ג. השמות מְלַמְלָה, צַחְצָחות נוטים בקיום הקמץ: מְלַמְלָת־, מְלַמְלוֹת־, צַחְצָחות־.

[שר]

כללי החולם (1.3)

תוספת הערה לכלל ד – השמות הסגוליים

שמות אחדים במשקל פָעֵל נוטים בחיריק (לעתים לצד נטייה בקמץ קטן), ואלו הם: אָמַר, בָּסַר, חִזַּק, חִצָּן, נָכַח, שָׁקַת; מִן העברית החדשה: עָמַק, רָשָׁם.

[שר]

כללי הצירי (1.4)

תוספת לכלל ו – משקל פָעֵל

השמות דָשָׁן, גָדַל נוטים בקיום הצירי: דָשְׁנִי־, גָדְלִי־. שני הצירופים דָשְׁנִי אָרֶץ (תהלים כב, ל), גָדְלִי בָשָׂר (יחזקאל טז, כו) יוזכרו בהערת שוליים.

[רצו]

תוספת הערה לכלל ט – משקל פָעֵלָה

על נטיית אֲשָׁדוֹת־ (נסמך רבים מן אֲשָׁדָה) מועד כי במקרא הדל"ת דגושה: אֲשָׁדוֹת־ (כגון דברים ג, יז).

[שה]

עדכון כלל יט – נטיית צורות הבינונית פּוֹעֵלָה, מְפַעֵלָה ומתפַעֵלָה נטיית השמות במשקל פּוֹעֵלָה היא בביטול הצירי במרחק של שתי הברות מן הטעם. לפי זה תּוֹלְעָה תּוֹלְעָת־; תּוֹלְעוֹת תּוֹלְעוֹת־.

הוא הדין בשמות ממשקל מְפַעֵלָה ומתפַעֵלָה: מְכַשְׁפָה מְכַשְׁפָת־; מְכַשְׁפוֹת מְכַשְׁפוֹת־.

[רצח]

כלל כ – עדכונים ברשימת השמות במשקל פֻּעַל

- אל השמות במשקל פֻּעַל נוספו השמות חָפַר, נָבַד, סָפַק.
- מרשימת השמות במשקל פֻּעַל נמחק השם אֶשֶׁל.
- אל השמות השקולים גם במשקל פֻּעַל וגם במשקל פֻּעַל נוספו השמות אשל, גזע, זבד, כסא (כסה), לתך, נזק, נכר, שמץ.
- אל השמות שמן המקרא המנוקדים לעתים בצירי-סגול ולעתים בסגול-סגול נוספו השמות פֶּסֶל, נֶשֶׁק, צֶלַע, שֵׁטֶף.
- מרשימה זו נמחק המשפט: "בקצת נוסחאות נֶזַק, זָכַר, חֶמֶת, סִתָּר".

[רצח]

כללי הסגול (1.5)

תוספת הערה לכלל ו (שמות המסתיימים ב־ה)

בשם המספר שמונה בא סגול גם בנסמך: שְׁמוֹנָה עשרה, שְׁמוֹנָה מאות (כמצוי במקרא).

[שט]

2. משקלים ושמות

2.1 השלמה לשמות במשקל פֻּעַי (פְּעַי) (סעיף 2.1.7)

- בסעיף א(1) נוספו השמות עָרַי, שָׁקַי; לרשימת השמות בסעיף א(2) נוספו השמות גָּבַי גָּבַי, גָּמַי גָּמַי והערה שבשם קָרַי קָרַי מדובר בלשון מקרה; לרשימת השמות בסעיף א(3) נוספו השמות פָּלַי, שָׁלַי.
- בסעיף ב (הדן בנטיית הרבים) נוספה לנטיית לחי הצורה לְחַיֵּיהֶם וההערה: במקרא לְחַיֵּיהֶם (הושע יא, ד).
- בסעיף ג (הדן בנטיית היחיד) צוינה הצורה תְּלִיף והערה על הצורה שבמקרא תְּלִיף (בראשית כז, ג).

[רצו]

2.2 צורתם של שמות שונים (תוספת לסעיף 2.2)

- א. צורת היחיד של קִשְׁשִׁים היא קִשְׁשֵׁשׁ. קִשְׁשֵׁשׁ היא שם המחלה.
- ב. שָׁמֶן (בקיבוץ ובדגש).
- ג. פָּמִי, פָּמִית (בקיבוץ ובדגש).
- ד. בִּינְתִים וגם בִּינְתִים (הנו"ן בשווא או בקמץ).
- ה. יִמְרָה (בקיבוץ).

[רצו, רצז]

[שד]

[שח]

2.3 קביעת צורתם של ערכים שונים במאגר המונחים

- א. נקבע הערך תוֹף לצד הערך הקיים תוֹף.
- ב. חֲצִיָּה, חֲצִיָּה – הן לציון הפעולה הן לציון המקום.
- ג. דְּרָבָן (בעל החיים; במקום דְּרָבָן).
- ד. בִּירוֹקְרַטְיָה (בי"ת בחיריק, יו"ד נחה).
- ה. דְּבָרִין (בשווא בבי"ת; ממנוחי השירה והפיוט בימי הביניים).
- ו. שְׁפוּד (שי"ן בחיריק). הצורה שְׁפוּד איננה שיבוש.

[שד]

[שה]

[שח]

ז. הספקה, אספקה – בלי הבחנה ביניהן.

ח. חיות, חיות – בלי הבדל ביניהן.

ט. שְׁעוּעִית (בשורוק).

[שיר]

2.4 צורת הרבים של שמות שונים (תוספת לסעיף 2.3)

[רצו]

א. צורת הרבים של אֶשֶׁף היא אֶשְׁפִּים (ולא אֶשְׁפִּים).

ב. צורת הרבים של עֶקֶב היא עֶקְבִים (גם עֶקְבוֹת), עֶקְבֵי- (גם עֶקְבוֹת-);

צורת הרבים של עֶקְבָה היא עֶקְבוֹת, עֶקְבוֹת-.

ג. צורת הרבים של דִּיּוֹקָן היא דִּיּוֹקְנָאוֹת או דִּיּוֹקְנִים.

[שט]

2.5 השלמה לכלל על שמות כגון דוגמה, משכנתה (סעיף 2.4.1)

הוחלט על ניקוד ונטייה של שמות פיוטים וחיבורים המסתיימים באל"ף:

[רצו]

א. קְדָשְׁתָּא; שְׁבַעְתָּא, שְׁבַעְתָּת-; תְּקִיעָתָא, תְּקִיעָתוֹת; הוֹשַׁעְנָא, הוֹשַׁעְנוֹת

[רצח]

ב. פְּסִיקְתָּה (בחיריק מלא ובתי"ו רפה).

2.6 מינם של שמות שאולים אחדים המסתיימים ב-יין (תוספת לסעיף 2.4.2)

[שד]

מסתורין – זכר יחיד ורבים.

[שח]

מוניטין – זכר יחיד ורבים.

[שח]

2.7 נטיית אִמְהוֹת: אִמּוֹת- אִמּוֹתֵיכֶם וגם אִמְהוֹת- אִמְהוֹתֵיכֶם.

[שח]

2.8 צורן הריבוי -ויות ינוקד בלי דגש ביו"ד, כגון חֲנוּיוֹת, אַחֲרִיוּיוֹת, שְׁטוּיוֹת.

3. הפועל

3.1 משקל פֻּעַל בבניין קל (השלמה לכלל א, סעיף 2)

[שח]

נטיית הפועל קָטַן בעבר היא קָטַן, קָטַנְתִּי, קָטַנּוּ וכיו"ב.

3.2 הפועל בשורשים בעלי עיצורים גרוניים (השלמות)

א. ניקוד התחילית ופ' הפועל גרונית בבניין הופעל (השלמה לכלל ה)

בבניין הופעל ניקוד התחילית הבאה לפני אהח"ע בחולם איננו שיבוש,

כגון הַעֲמֵד, מַעֲמֵד.

ב. חטף במקום שווא נח (תוספת הערה לכלל יב, סעיף 2)

לפני בכ"פ דגושות השווא הנח נשמר, כגון הַעֲפִיל, שְׁעִפּוֹד.

ג. פעלים מרובעים שהעיצור השני בהם גרוני

בניקודם של פעלים מרובעים שהעיצור השני בהם גרוני יש כמה דרכים:

בבניין פועל – לצד הניקוד הרגיל בשווא, כגון שְׁעַרְךָ, רְאִינִי, תִּאָרְךָ –

אפשר לנקד בשתי דרכים:

(1) שְׁעַרְךָ שְׁעַרְכוּ מְשַׁעַרְךָ, תִּאָרְךָ תִּאָרְכוּ מְתִאָרְךָ;

(2) שְׁעָרָךְ שְׁעָרְכוּ מִשְׁעָרָךְ, רָאִינוּ רָאִינוּ מִרְאִינוּ.

המנקד שְׁעָרָךְ מִשְׁעָרָךְ, תֹּאדָרָךְ מִתֹּאדָרָךְ, רָאִינוּ מִרְאִינוּ אינו משתבש. בבניין פיעל – בזמן עבר ובמשקל פעול – לצד הניקוד בשווא, כגון שְׁעָשַׁע, טָאָטָא – מותר הניקוד בחטף פתח, כגון שְׁעֶשַׁע (יש' יא, ח) וכן שְׁעֶשַׁעָה, טָאָטָאָה, לְהִטִּיט, פְּעֻנִיחַ.

[רצו]

ד. תיקונים קלים הוכנסו בכללים האלה: ג, סעיף 2; יא, סעיף 1; יג, סעיף 2 (ב).

[שח]

3.3 כללים בגזרת פ"נ (נוסח חדש והשלמה לכלל ב, סעיף 2)

יש משורשי פ"נ הנוטים בבניין נפעל גם על דרך ע"ו. המצויות בלשון ימינו הן צורות משורש נז"ק, כגון נִזְוֵק נִזְוֵקְתִי, נִזְוֵקָה וגם נִזְוֵקָת (לצד נִזְוֵק נִזְוֵקְתִי, נִזְוֵקָת על דרך פ"נ); וצורות מן השורש נצ"ל, כגון נִצְוֹל נִצְוֹלָה וגם נִצְוֹלָת, בספרות התורנית גם נִצְוֹלוּ וכיו"ב בעבר (לצד נִצְלָל נִצְלָלָת, נִצְוֹלוּ על דרך פ"נ).

[רצו]

3.4 פעלים בגזרת פ"י (תוספת)

פועלי פ"י בהפעיל נוטים בדרך כלל בכיווץ הדו-תנועה, כגון הִישִׁיר, מִינִיקָה. הפעלים מן ימ"ן ומן יש"ר נוטים גם בקיום הדו-תנועה, כגון מִימִינִים, הִימֵן, הִישֵׁר.

[רצו]

3.5 הפועל בגזרת פ"א (סעיף חדש)

הפעלים אָבַד, אָבָה, אָכַל, אָמַר, אָפָה נוטים בעתיד בבניין קל בביטול קבוע של האל"ף (בהגייה; בצורת המדבר אף בכתיב), כגון אָבַד, יָאָבָה, תֹּאכַל, נֹאמַר, יֹאפּוּ.

שאר פועלי פ"א נוטים על דרך השלמים, כגון תֹּאזַר, יֹאָרַב, תֹּאדָרָךְ, נֹאשֵׁם, תֹּאָרַע.

הפעלים אָהַב, אָחַז נוהגים בשתי הדרכים: אָהַב תֹּאָהַב, אָאָהַב תֹּאָהַב; אָחַז תֹּאָחַז. יש פעלים נוספים הנוטים במקרא בביטול האל"ף, כגון "אִסְפָּה הצלעה והנדחה אִקְבָּצָה" (מיכה ד, ו; אבל אִאָסַף – מיכה ב, יב), וְאִוְצָרָה (נחמיה יג, יג). בלשון חכמים: יֹאגֵד. האל"ף נאלמת במקרא גם בבניינים אחרים, כגון נֹאחֲזוּ (במדבר לב, ל), וַיִּוָּחַר (שמואל ב, כ, ה).

[שד]

[הערת העורך: הכלל הובא מלכתחילה כהשלמה לכללי נטיית הפועל בגרוננים (3.2, כלל ג, סעיף 2).]

3.6 כללים בגזרת ל"י (תוספת)

בצורות הבינונית בגזרת ל"י קיימות שתי תבניות – בסיומת סָה או בסיומת עַל דרך הסגוליים (בדומה לצורות בשלמים).

יש ששתי הסיומות משמשות, כגון מְתַפְּנֶה/מְתַפְּנֵית, ואף קוֹרֶה/קוֹרֵית; ויש שהתקבעה סיומת אחת, כגון נְבִיִּית, נְגִלִית, * ולחלופין מְשַׁתְּחָה, מְפַנֶּה. * על דרך לשון חכמים. במקרא: נְרָאָה (מלכים א' ו', יח), נְעַנֶּה (ישעיהו נח, י).

[רצח]

3.8 כללים הנוגעים לגזרות שונות (תוספות לסעיף ג – חילופי גזרות)
א. בבניינים הפעיל והופעל משמשות הצורות הַתִּישׁ, מְתִישׁ, מְתִשׁ וכדומה (על דרך פ"נ), ובבניין קל משמשות הצורות תִּשׁ, תְּשִׁשׁ, תְּשׁוּשׁ וכדומה (כדרך הכפולים).

[רצז]

ב. בבניין נפעל משמשות הצורות נִמַּק (עבר) נִמַּק נִמַּק נִמְקִים (בינוני) – על דרך ע"ע, וגם נְמוּק נְמוּקִים – על דרך ע"ו. בבניין נפעל משמש הפועל נְמוּחַ – על דרך ע"ו.

[שח]

4. לתקנת הלשון

א. המילים עידית וזיבורית בעברית החדשה הן גם שמות עצם וגם שמות תואר בנקבה.

[רצו]

ב. הותרו לשימוש צירופי סמיכות במעמד נסמך על דרך בית חולים שדה; כמו כן הותר היידוע של צירופים אלו ברכיב השני, כגון בית החולים שדה.
ג. במונח "ברכת המזון מפויטת" (ממונחי השירה והפיוט בימי הביניים, תשס"ח) צירוף הסמיכות מיודע ותוארו אינו מיודע.

[רצו]

[שרד]

כללים בשם המספר

מרבית הכללים אושרו בישיבה שט (כלל א, סעיף 5 נקבע בעבר ונוסח מחדש). השלמות (נוסח כלל א, סעיף 4 וכללים ד-ו) אושרו בישיבה שיד.

א. נפרד או נסמך במספר המונה

1. לפני שם לא מיודע

המספר 2 יבוא בצורת הנסמך: שני חודשים, שתי שנים.
שאר המספרים יבואו בצורת הנפרד: שלושה חודשים, ארבעים וְחָמֵשׁ שנים, עשרים ושתיים ילדות, אלף ושניים שקלים.
לפני מאות ואלפים (עד 10) תבוא צורת הנסמך: חֲמִישׁ מאות, ארְבָּעַת אלפים, אבל עשרים וארבעה אלף.

2. לפני שם מיודע

שמות המספר 2-10 יבואו בצורת הנסמך: שני המלאכים, שתי דלתותיו, שְׁלוֹשׁ הערים, עשרת הילדים.
מספר הגדול מ-10 יבוא בצורת הנפרד: ארבעים הימים, ארבעים ושתיים האגודות, מאתיים חמישים וחמישה המשתתפים, שלוש מאות השופרות, עשרים וחמישה אלף יחידות הדיור.
המספר מאה יבוא בנפרד או בנסמך: מֵאָת השולחנות או מֵאָה השולחנות.

3. שם מספר שרכיבו האחרון אלפים
 שמות מספר שהרכיב האחרון שלהם הוא אלפים יכולים לבוא הן בצורת הנפרד הן בצורת הנסמך: ששת אלפים דירות וגם ששת אלפי דירות, ששת אלפי הדירות וגם ששת אלפים הדירות.
4. מניין לא מדויק
 מנהג הלשון בעברית בת ימינו הוא להביע את המניין הלא-מדויק במבנה סמיכות: עֶשְׂרוֹת (ה)דירות או עֶשְׂרוֹת (ה)דירות, מְאוֹת (ה) ציפורים, אֲלָפֵי (ה)מהגרים.
5. שמות מספר שבהם הרכיבים מיליון, מיליארד וכדומה (נוסח חדש)
 שמות מספר שבהם המילים מיליון, מיליארד וכדומה יכולים לבוא בצורות אחדות, כגון שלושה מיליונים בני אדם, שלושה מיליוני בני אדם, שלושה מיליון בני אדם; שלושת מיליוני בני האדם.
 במספר מעורב המצטרף למילים מיליון, מיליארד וכדומה יינקט המבנה 'שלושה וחצי מיליון איש' וכיוצא בו.

ב. צורות הנסמך של שמות המספר מ-1 עד 10
 זכר נסמך: אַחַד-, שְׁנַי-, שְׁלוֹשָׁת-, אַרְבַּעַת-, חֲמִשָּׁת-, שֵׁשֶׁת-, שִׁבְעַת-, שְׁמוֹנַת-, תְּשַׁעַת-, עֶשְׂרֵת-.
 נקבה נסמך: אַחַת-, שְׁתֵּי-, שְׁלוֹשׁ-, אַרְבַּע-, חֲמִשׁ-, שֵׁשׁ-, שִׁבְעַ-, שְׁמוֹנֶה-, תְּשַׁע-, עֶשְׂרֵ-
 הצורות שִׁבְעַ, תְּשַׁע (בשווא) באות לפני עֶשְׂרֶה ומאות.

ג. יחיד או רבים בשם הנמנה
 אחרי המספרים 2–10 יבוא השם הנמנה ברבים: שלושה אחוזים, חמישה שקלים, שבע אגורות.
 אחרי המספרים מ-11 ומעלה יכול השם הנמנה לבוא ביחיד או ברבים.
 הערה: השימוש ביחיד רווח בשמות שרגילים למנותם, כגון 'שנים עשר אחוז', 'שבעים איש', 'שלושים שנה', 'מאתיים שקל' (לעומת 'עשרים חולצות', 'שלושת אלפים בניינים').

הערות:

- שמות לוועזיים המציינים מידות ומשקלות יכולים לבוא בצורת היחיד גם לאחר המספרים 2–10: 'שני מטר', 'שלושה קילוגרם', 'שבעה דונם', 'ארבעה דולר' (השוו: 'שלושה מיליון', 'שלושה מיליארד'); אבל: 'שלוש רגליים', 'ארבעה מילים' (במשמע יחידות מרחק).
- בשמות יחידה מורכבים (כגון קילוגרם.מטר) וביחידות בעלות שמות מיוחדים (למשל מְהוּ (mhol)), אפשר לנהוג במספר כבמספר סתמי, להביא את שם היחידה בסוף המספר ולא לרבותו.
 [הערת העורך: ההחלטה הוחזרה לוועדת הדקדוק.]

ד. המספר המעורב
 במספר המעורב ממספר שלם ומשבר – השם הנמנה בא בין המספר השלם

לשבר, כגון 'שני אחוזים ורבע' (ביידוע: 'שני האחוזים ורבע'), 'שלושה שקלים וחצי'. מותרת גם הבאת השם הנמנה בסוף המספר, כגון 'שניים ורבע אחוזים' (וביידוע: 'שניים ורבע האחוזים'), 'שלושה וחצי שקלים'. הדרך הראשונה היא הרגילה בספרות העברית לדורותיה ויש לראותה הדרך המועדפת.

במקרא רוב המקרים חוזר השם הנמנה ונוכח גם לאחר השבר, כגון "תשעת המטות וחצי המטה" (במדבר לד, כב), "שבוע אחד וחצי השבוע" (דניאל ט, כ).

ה. יידוע שם המספר

ה"א הידיעה במספר מועצם ובמספר סודר תבוא או בראש המספר, כגון 'השלוש מאות הראשונים', 'הכיסא השלוש מאות', או על דרך מבנה סמיכות, כגון 'שלוש המאות הראשונים', 'הכיסא שלוש המאות'. ה"א הידיעה בשמות מספר במבנה של חיבור תבוא רק בראשם: 'הארבעים ואחד', 'המאה וחמישים'.

ו. שמות מספר מורכבים משלם ומשבר עשרוני

במספר מעורב משלם ומשבר עשרוני המספר השלם יותאם לשם הנמנה, ואילו החלק העשרוני יבוא בצורה סתמית, כלומר בנקבה. השם הנמנה יבוא אחרי המספר השלם, כגון 'שלושה אחוזים נקודה עשרים ואחת'.

[הערת העורך: הסוגיה הוחזרה לוועדת הדקדוק].

5. מילים שאולות

5.1 צורתן וכתבן של מילים לועזיות

א. תוספת לכלל על סיומת -יה במילים לועזיות

ניקוד צרור עיצורים לפני יו"ד באמצע מילה לועזית – כגון אָקוֹרְדִין, קוֹנְנִינְצִינְלִי – בחיריק ובדגש ביו"ד.

[שד]

ב. מילים שנשאלו לעברית הוותיקה ואפשר להכילן בתבנית עברית (= שורש ומשקל) ייכתבו וינוקדו בהתאם לעברית. מילים מובהקות בלועזיותן שאין אפשרות לדחקן במשקל עברי רגיל ייכתבו ויינקדו על דרך המילים הלועזיות.

לפי זה השמות פֶּרוֹזְדוֹר, אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס ינוקדו בחולם מלא לפני שווא (נח), על דרך מילים השאלות מן הלעז.

[רצז]

ג. בשם החודש השלישי בשנה הכללית מקוימות שתי צורות: מֶרֶץ ומארס.

[שד]

5.2 ניקודן של מילים לועזיות

ניקוד הכ"ף במילים לועזיות בדגש או ברפה – כפי הרגיל במבטא.

[שט]

6. תעתיק

6.1 התעתיק החדש מערבית לעברית

התעתיק נידון בישיבה רצג ואושר בה, והכללים התפרסמו ברשומות

(ילקוט הפרסומים 5764, י' בשבט התשס"ח, 17.1.2008, עמ' 1432–1434). ועדת הדקדוק ערכה בתעתיק תיקונים והשלמות, והודעה על כך נמסרה בישיבה שך (א' באדר ב' תשע"א, 7 במארס 2011). הכללים ראו אור בהעברית ס, א–ב (תשע"ב), עמ' 28–33.

6.2 התעתיק החדש מלועזית לעברית

כללי התעתיק נידונו מחדש במליאת האקדמיה בשנים תשס"ד–תשס"ז ואושרו סופית בישיבה רצז. הם ראו אור בהעברית ס, א–ב (תשע"ב), עמ' 18–27.

ב. החלטות במינוח ומילים בשימוש כללי

אישור מילונים ורשימות מונחים

1. מונחי רפואה: רפואה דחופה, הרדמה, אורולוגיה ומונחים שונים [רצג]
2. טכנולוגיית המידע: רוויזיה לפרק 12 פרק 29 (זיהוי קול) [רצד]
- השלמות לפרק 1 (מונחים בסיסיים); מונחים שונים [רצו]
3. מונחי חירום [רצו, שה]
4. מונחי לחמה אלקטרונית [רצז]
5. המילון למונחי הספרות: הסיפורת, השירה, השירה והפיוט בימי הביניים [רצח, שה]
6. מונחי תחבורה יבשתית (עדכון) [שד, שה, שט]
7. המילון למונחי היין [שח]
- [הערת העורך: השלמות ותיקונים נתקבלו בשנת תשע"ב בישיבה שכב.]
8. המילון למונחי הביולוגיה הכללית [שט]
- [הערת העורך: השלמות נתקבלו בשנת תשע"א בישיבה שיז.]

מונחים מתחומים שונים

- תקשוב
מסר
- [רצו] זהו בְּתֵרֶךְ רֵדִי, זָתֶר – RFID, radio frequency identification (ממונחי האלקטרוניקה)
- [שה] תוֹבְנָה – insight (במקום בוֹנְנוֹת)

עופות דורסים

רשימה משלימה לשמות העופות הדורסים במילון "בעלי חיים של ארץ ישראל" משנת תשכ"ג:

עֵיט נְשָׁרִי [רווח: עֵיט זהוב] – golden eagle, Aquila chrysaëtos

עֵיט צִפְרָדְעִים – spotted eagle, Aquila clanga

עֵיט שְׁמֶשׁ – imperial eagle, Aquila heliaca

lesser spotted eagle, Aquila pomarina – עֵיט חֶרֶף
 tawny eagle, Aquila rapax – עֵיט עֲרֵבוֹת
 Verreaux's eagle, Aquila verreauxii – עֵיט שָׁחַר
 white-tailed eagle, Haliaëtus albicilla – עֵיטֶם לְכֹן־זָנָב
 Bonelli's eagle, Hieraëtus fasciatus – עֵיט נְצִי
 booted eagle, Hieraëtus pennatus – עֵיט גַּמְרִי
 long-legged buzzard, Buteo rufinus – עֶקֶב עֵיטִי
 griffon vulture, Gyps fulvus – נֶשֶׁר קַרְחַ

[שה]

שמות כוכבי לכת

Uranus – אורוֹן

Neptune – רֶהַב

[שיר]

מילים בשימוש כללי

תְּקַרִישׁ – ג'ל לשער

הִדְרָתָה (ההפך מן חילון)

פְּרָקָן – מודול

פְּרָקָנִי – מודולרי

תְּכַשִּיר אֶל־רִיחַ, אֶל־רִיחַ – דאודורנט

אֶפְשׁוּט – פופולריזציה

עֶקֶר בֵּית (צורת זכר של עקרת בית; ברבים עֶקְרֵי בֵית)

חֶקֶר יַחְסִין – גנאלוגיה

חֹקֵר יַחְסִין – גנאלוג

מוֹצְאוֹת (צורת הנסמך: מוֹצְאוֹת־) – provenance

מְקִיָּם סְבִיבָה, מְקִיָּם, בְּרִיקָמָה – sustainable

הֶגְוֵן – וריאציה

עֲלֵעֵלִים – "עלי בייבי"

תְּחַתִּית (משטח צמוד לשולחן); מַעְמָד (כלי מוגבה) (כלים המושמים מתחת

לסיר או לכלי חם כדי להגן על השולחן)

צְנִימוֹנִים – קרוטונים

עֲלִיתָנוֹת – אליטיזם

עֲלִיתָנִי – אליטיסטי

מְבַדָּה – פיקציה

מְבַדִּי – פיקטיבי

סוֹדְרֵן תְּרוּפוֹת (קופסה לתרופות המחולקת לפי ימים)

לוֹחֵית (לוח ובו ארוזות טבליות כל אחת בנפרד בתוך כיפת פלסטיק או

מעטה אחר)

[שח]

מְרוֹן (מתקן למי שתייה חמים וקרים)

טַפְּס מְאֶסֶף – "טופס טיולים"

[שט]

יִמְמִית, חֲנוּת יִמְמִית [חנות הפתוחה יומם ולילה]

[שיג]

תִּרְחִיב – אַקְסִקוֹרְסוֹס

צְבָאָנוֹת – מִלִּיטְרִיזָם

[שיג, שיד]

צְבָאָנִי – מִלִּיטְרִיסְטִי

צִלּוֹן רֶכֶב, צִלּוֹן [אביזר המוצמד לשמשת המכונית כדי להגן על ההגה

והמושבים מן השמש]

[שיד]

מְנַהֵל מִיָּסָם – "פרויקטור"